

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

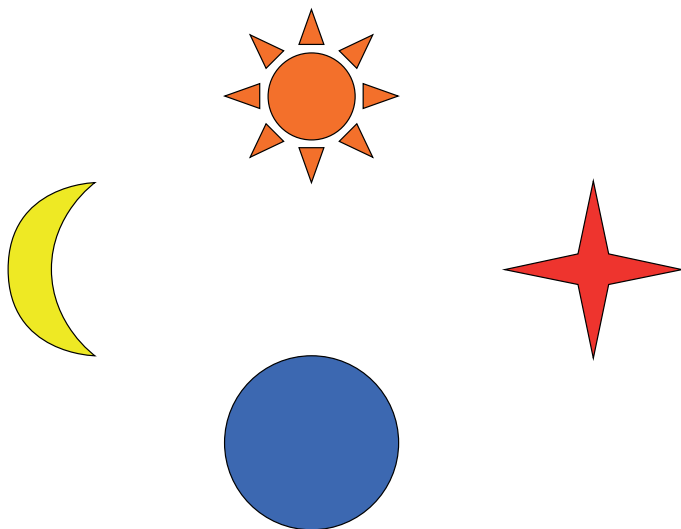
Українсько-Азербайджанський Інститут соціальних наук
і самоврядування ім. Г. А. Алієва

МАУП

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
на базі кафедри українознавства*

Київ
ДП "Видавничий дім "Персонал"
2012

Редакційна колегія:

Бідзюра І. П. — директор УАІСНС, д-р політ. наук, проф.;
Шилов Ю. О. — зав. каф. українознавства, академік МКА, канд. іст. наук, проф.;
Соколовська К. М. — заст. зав. каф. українознавства, канд. іст. наук, доц., проф. МКА

Затверджено до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 11 від 25.06.12)

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Актуальні проблеми українознавства: [звед. зб. матер. наук.-практ. Д-87 конф.]. — К.: МАУП, 2012. — 286 с.

Розкриваються історичні, теоретичні та методологічні аспекти українознавчої дисципліни не тільки як складової духовності українства, а й як феноменального явища світової цивілізації.

Проаналізовано роль і місце науки українознавства у розбудові демократичного суспільства суверенної європейської держави України.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

ББК 87я73

М. О. Левченко

Особливості потенціалу
виробничої одиниці та його
економічна оцінка 150

М. І. Терновський

Історичні аспекти становлення
і розвитку аудита 156

О. І. Дікарев

Брендинг українського
паливно-енергетичного
комплексу України 162

С. Я. Буняк

Історичне коріння міжбанківських
розрахунків в Україні 172

Н. Ю. Матяш

Проблеми та перспективи
розвитку підприємництва
в Україні 179

О. О. Снісаренко

Історичні аспекти становлення
фінансів місцевих органів влади 188

Олександр Неживий

Публічна латентність загрози:
як запобігти руйнуванню
української мови зсередини? 196

М. В. Патер

Історія закордонного
економічного аналізу та його
запровадження в Україні 200

М. В. Прудніков

Стан та тенденції розвитку
функцій управління
економічного аналізу 206

Владислав Горанін

Проблеми сучасності України
і перспективи формування
україноцентричної еліти 211

Аннета-Даніела Кузнєцова

Роль жінки й матері
в українській родині 213

Н. В. Отрох

Від витворів мистецтва
до друкарського штампу 218

С. Й. Татаринів

Вплив Бахмутського повітового
земства на розвиток
народної освіти 223

Хоанг Динь Чай, О. В. Волянец

Экономическая и энергетическая
дипломатия в Евразии 231

Юлія Савенко

Символика в современных
украинских молодежных
неформальных объединениях
и организациях 237

Л. О. Глушко

Особливості формування
національної свідомості
у процесі етнічної соціалізації
молоді 244

Олексій Захарченко

Етнопедагогічні традиції
українців у історичному
контексті 248

О. І. Дікарев, Хоан Дін Чай,

Джан Ван Джун
Економічна дипломатія
приморських держав
та України 254

М. В. Сколуб

Адміністративно-судовий
устрій Бессарабської області
у 1812–1856 рр. 261

В. С. Рижиков

Теорія виховання як складова
формування духовності
відповідно до цільової моделі
професійної підготовки
майбутніх юристів 271

І. В. Калько

Стан сформованості гендерної
культури у студентської
молоді за особистісно-змістовним
критерієм 278

Відомості про авторів 282

СТАН СФОРМОВАНOSTІ ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗА ОСОБИСТІСНО-ЗМІСТОВНИМ КРИТЕРІЄМ

Актуальні проблеми українознавства, с. 278–281

На сучасному етапі розвитку суспільства гендерні відносини пронизують кожний окремий аспект нашого політичного, економічного, соціального та культурного життя. Порушення проблем гендерної асиметрії у сферах освіти, культури, економіки, політики, формування в Україні ефективної політики рівних можливостей для чоловіків і жінок – одна з умов розбудови демократичної держави.

Впровадження гендерного підходу в різноманітних сферах суспільного життя сприяє формуванню гендерної культури суспільства, яка становить сукупність соціальних цінностей у суспільних сферах буття та відповідних до них потреб, інтересів і форм діяльності, зумовлених суспільним устроєм та пов'язаними з ним інституціями. Концепція гендерної культури, незалежно від статі на основі взаємопідтримки та взаємоповаги, сприяє забезпеченню і дотриманню умов вільного вибору соціальних статусів і ролей, рівності прав, розвитку особистості та її успішної самореалізації.

Освіта є одним з найважливіших інститутів виховання гендерної

культури в умовах, коли заняття з дисциплін загально-гуманітарного і соціально-економічного блоків, а саме з історії і філософії, соціології і політології, культурології, педагогіки і психології, економіки, права і менеджменту не будуть гендерно-нейтральними. Вивченню зазначеної проблеми приділяли увагу дослідники різних наукових галузей (Ю. Вороніна, О. Кікінежді, Т. Кузнецов, Л. Лобанова, О. Невмержицький).

Однак теоретична і практична бази формування гендерної культури студентської молоді недостатньо розроблені і потребують більш детального вивчення, діагностування та систематизації. Саме ці фактори і вплинули на вибір теми наукової розвідки.

Для теоретичного узагальнення проблеми та визначення наявного рівня сформованості гендерної культури у студентів вищих навчальних закладів за особистісно-змістовним критерієм в контрольній та експериментальній групах було проведено констатувальний експеримент. Визначення рівня сформованості гендерної культури опитуваних за

зазначеним критерієм було пов'язано з особистісним уявленням обох статей про ідеї гендерної рівності, гендерні стереотипи, особистісне спілкування, критичний самоаналіз та ін. [7–9].

Так, на питання: “Як на Вашу думку: існують чи не існують труднощі в забезпеченні рівних можливостей жінок і чоловіків у сучасному суспільстві?” — студенти відповіли таким чином, — 6,1 % та 5,8 % респондентів відповідно контрольної та експериментальної груп вважають, що труднощів не існує; 42,4 % та 43,8 % опитуваних переконані, що існують, але не пояснили відповіді. Крім того, виокремилися студенти, які визначилися з труднощами й вказали на них.

Із аргументованих відповідей до значущих труднощів опитувані віднесли працевлаштування чоловіків і жінок та розмір їх заробітної плати. Відзначимо лише незначні розбіжності в процентних показниках та ідентичність рангових шкал контрольної й експериментальної груп. Загалом студентська молодь недостатньою мірою усвідомлює вагомі труднощі, що впливають на забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків і сприяють гендерній нерівності у сучасному суспільстві. Тільки незначний відсоток опитуваних серед низки труднощів зазначеної проблеми виокремив гендерні стереотипи, що свідчить про розуміння сутності питання студентською молоддю та потребує подальшого вивчення й врахування в нашому науковому дослідженні [5; 6].

Вагомим показником, що характеризує процес формування гендер-

ної культури студентської молоді за особистісно-змістовним критерієм є встановлення відповіді на питання: “Як Ви вважаєте, чи потрібно студентській молоді володіти гендерними знаннями про чоловіків і жінок та їх соціальні проблеми?” У результаті статистичної обробки матеріалів було отримано такі відповіді від респондентів: 28 % та 31 % опитаних відповіли “Так”, 27 % та 21 % – “Ні”, а 45 % та 48 % студентської молоді відповідно контрольної та експериментальної груп важко надати відповіді.

Другою частиною питань анкет передбачалося з'ясувати напрям найбільш значущих гендерних тем для студентської молоді. Серед аргументованих відповідей опитуваних виокремилися такі теми зацікавлень: питання соціально-психологічної адаптації особистості, міжособистісні стосунки, особливості особистісного й професійного росту, тенденції сучасної жінки/чоловіка та ін. Тематика цих спрямувань дає уявлення як про інтереси сучасної студентської молоді щодо гендерних питань, так і про загальну значущість цього виду діяльності й визначає подальші напрями наукової роботи.

Студентській молоді було запропоновано відповісти на питання: “Під впливом чого (кого), на вашу думку, сформоване ваше ставлення до осіб протилежної статі?”, — тобто визначити чинники впливу сформованості ставлення до осіб протилежної статі.

У процентному співвідношенні більшість опитуваних переконані, що до таких чинників належать: засоби масової інформації (22 % та 21,8 %),

власний досвід (11 % та 11,6 %) та процес спілкування з протилежною статтю (7,5 % та 8,1 %). Решта чинників оцінено в спадній динаміці від 5,5 % до 2,1 %.

Важливим є те, що незважаючи на незначне процентне співвідношення чинника у виявленні думки студентів про роль батьків та виховання в сім'ї (2,1 % та 2,5 %) у конструюванні відношення до осіб протилежної статі, студентська молодь все ж звернула на нього увагу. Загалом пріоритетне відставання зазначеного чинника є природним фактором. У респондентів на цьому етапі розвитку можуть бути обмежені знання для того, щоб провести критичний самоаналіз і зробити правильні обґрунтовані висновки, але це можливо виправити в процесі гендерної освіти та виховання [1–2].

У наступному завданні анкети до респондентів було прохання проранжувати сфери діяльності успішної реалізації чоловіка та жінки. Відповіді контрольної та експериментальної груп студентської молоді на питання “У якій із перерахованих сфер найуспішніше може себе реалізувати чоловік та жінка?” було проаналізовано. Студенти обох груп вказали на протилежні сфери діяльності успішної реалізації чоловіка та жінки. За результатами статистичних даних рівноправною не є жодна зі сфер діяльності. На думку опитуваних обох груп чоловіки більш вдало можуть реалізувати себе в таких сферах, як політика (I рангове місце) та кар'єра (II рангове місце). Як у контрольній, так і в експериментальній групах, чергуються рангові місця щодо сфер приватного бізнесу та економіки

(відповідно III та IV рангові місця й навпаки).

Решта сфер діяльності в чоловіків за ранговими місцями йде в спадній динаміці (громадська діяльність, медицина, освіта/наука). Сім'ю студентська молодь зовсім не внесла до списку сфер діяльності успішної реалізації чоловіка. Водночас досліджувані обох груп прерогативою жінок вважають саме сім'ю (I рангове місце). Далі всі рангові місця сфер діяльності успішної реалізації жінок розподілились майже у зворотному порядку щодо чоловіків.

Отримані дані дають змогу зробити висновок, що опитувані переконані в домінуючому становищі чоловіка в суспільстві та в призначенні жінки як матері та господині. Серед студентської молоді домінують патріархатні погляди щодо сфер діяльності успішної реалізації чоловіка та жінки. Однак сфери діяльності, наведені в анкеті, для жінки були проранжовані всі. На відміну від того, що в чоловіків одна із граф (“Сім'я”) залишилася без рангового місця. Тому, завершуючи аналіз отриманих даних, можна констатувати, що студентська молодь має дуже низьку обізнаність з питань гендерної рівності й це потребує подальшого вивчення, аналізу та врахування при дослідженні [3–4].

Підсумовуючи зазначене, можна зробити висновок про те, що рівень гендерної культури сучасної студентської молоді відповідно до складових особистісно-змістовного критерію є низьким. Досліджувані не визнають ідей гендерної рівності як в публічній, так і в приватній сферах життя, не володіють методами

конструювання гармонійних моделей взаємин статей, не вдаються до створення атмосфери їх дружнього, базованого на взаємоповазі, співіснування.

Основними причинами такого становища є, насамперед, середовище, в якому домінують усталені гендерні стереотипи. На другому місці — недостатній рівень наповнення змісту навчальних дисциплін гендерною тематикою, низька забезпеченість студентської молоді інформованістю щодо проблем гендерної проблематики та гендерними джерелами.

Завершуючи аналіз результатів діагностування процесу формування гендерної культури студентів вищих навчальних закладів припускаємо, що для оволодіння ними гендерною культурою як професійно й особистісно важливою якістю їхньої особистості потрібне спеціально організоване гендерне навчання і виховання, що викликає необхідність наукової розробки та обґрунтування педагогічних умов формування гендерної культури студентської молоді в процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін у ВНЗ. Подолання зазначених проблем і будуть присвячені наші подальші дослідження.

Література

1. *Гендерний аналіз українського суспільства* / Наук. ред. Т. М. Мельник. — К.: ПРООН, 1999. — 287 с.
2. *Зверева І. Д.* Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю в Україні: Дис. ... д-ра пед. наук за спец.: 13.00.05 / Ірина Дмитрівна Зверева. — К., 1999. — 451 с.
3. *Кімел М. С.* Гендероване суспільство / Пер. з англ. С. Альошкіної. — К.: Сфера, 2003. — 490 с.
4. *Кривошеева Г. Л.* Формування культури здоров'я студентів університету: Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук за спец.: 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Г. Л. Кривошеева. — Луганськ, 2001. — С. 1.
5. *Харченко Л. Г.* Соціально-педагогічні умови формування сучасних гендерних стереотипів у процесі соціалізації жіночої молоді: Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук за спец.: 13.00.05 "Соціальна педагогіка" / Л. Г. Харченко. — Луганськ, 2006. — 20 с.
6. *Чухим Н. Д.* Гендер та гендерні дослідження в ХХ столітті / Н. Чухим // Незалежний культурологічний часопис. — 2000. — № 17. — С. 26.
7. *Штылева Л. В.* Гендерный подход в школьном образовании — стратегический ресурс женского политического лидерства и демократии в России / Л. В. Штылева // Воспитание граждан нового поколения: гендерный подход в парламентском образовании школьников. — М.: Изд-во МИК, 2003. — С. 10–13.
8. *Штылева Л. В.* Продвижение гендерной теории в высшее педагогическое образование: методология и методика / Л. В. Штылева // Международный опыт организации гендерных студий в современном ун-те. — К., 2002. — С. 84–92.
9. *Ярская-Смирнова Е. Р.* Гендерная социализация в системе образования: скрытый учебный план // Международный альм. гендерных исслед. // Е. Р. Ярская-Смирнова. — Минск, 2000. — С. 6–9.